

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; J. van Heeren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkerk. Telefoon 01837 - 357

ADMINISTRATIE :

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

„De natuur leerschool der genade”

**„Want de aarde brengt vanzelf vrucht
voort: eerst het kruid, daarna de aar,
daarna het volle koren in de aar.”**

Markus 4 : 28.

IV

Gij lezer of lezeres, die het leven uit God kent, is dit soms bij u thans gelijk aan de kwijnende winterstand? O, vertwijfel dan niet aan de genade des Heeren! Want waar het leven der genade is, daar komt ook weder de opleving. Daar is de Heere zelf waarborg voor. Hij werkt naar de orde van de wasdom.

Wij zijn in deze wel eens wat ongeduldig. Doch ik denk hier aan het woord der oudjes: „Gods molens malen langzaam, maar zeker”.

Neen, de Heere maakt geen sprongen in de weg der genade, Hij slaat geen stukken over. Wij willen vaak met de sneltrein, naar het station van de zekerheid van onze staat voor de eeuwigheid. Echter een sneltrein slaat verschillende stations over. Maar de Heere brengt er ons met de boemeltrein, die bij elk station stopt.

Nu zien we dat het koren op de akker, 't welk in de wintertijd stond te kwijnen, in de lente weer zichtbaar gaat groeien, wanneer de regen verkwikkend neervalt en bij afwisseling de zon schijnt. Dan ziet gij de stengel opschieten en knop na knop zich vormen.

Tot de geestelijke wasdom is nodig de regen des Geestes en de verwarmende stralen van de Zon der gerechtigheid.

In het voorjaar groeit het koren welig, zo de plasregens sneller vallen en de winden waaien. Zo heeft de ziel, tot geestelijke wasdom nodig de Noordenwind en de Zuidenwind. De Geest der loutering en der uitbranding is nodig. Het onderwijs des Geestes kan niet gemist. De Heilige Geest is niet alleen onmisbaar tot wederbaring, maar Zijn onderwijs is ook nodig tot diepere ontdekking aan eigen verdorven bestaan, en tot meerdere Godskennis.

Als de stengel opschiet, krijgt de ziel meer behoefte aan geestelijke kennis in de Waarheid. Zij krijgt verstand van God en Goddelijke zaken! De ziel leert de zonde meer in het rechte licht bezien, n.l. als krenking van Gods deugden. Zij wordt dieper ingeleid in haar Bondsbreuk. Dit staat nu vast voor de ziel, dat God God is, en zij een groot zondaar.

Neen, dit is nu maar geen bloot verstandelijke kennis, maar bevindelijke. Het geheiligd verstand leert door het onderwijs des Geestes de dingen zien zoals ze zijn. O zeker er is nog wel niet de volle verzekerdheid des geloofs, Christus' eigendom te zijn. Doch in deze weg wordt geleerd, dat we er zelf meer en meer buiten moeten vallen. Vergeten wij het niet: de weg van afbreking en diepere ontdekking is ook geestelijke wasdom. Die ontdekking en afbreking is nodig. Want langs die weg gaat des Heeren Geest plaats voor de Christus maken, gaat Hij de ziel naar de Christus heenleiden. Het hart be-

gint uit te gaan naar de ware Verlosser. De Heere doet in de natuur met 't gezaaide graan weer wonderen. De graankorrel in de aarde sterft en het nieuwe koren vormt zich. De ziel gaat in de verdere doorleiding ook met zichzelf de dood in. Ja zij leert de onvruchtbaarheid in haar zelf kennen. Ze leert met zichzelf omkomen om in Christus het leven te vinden!

Zeker het wordt haar wel bang zo ze het leven in haar zelf gaat verliezen. O zij wil niet ontkleed, maar wel overkleed worden.

Het is smartelijk voor het vlees zo de ziel uit haar bidden, uit haar tranengescrei, uit haar kerk gaan, uit haar geloven al haar grondjes tot zaligheid moet verliezen. Doch dit is de weg tot het leven in en door Christus, dat we met ons zelf leren omkomen.

Zeker godgeleerde schreef eens: „Ik had verloren gegaan, indien ik niet was verloren gegaan”. Het is dan een zalig omkomen aan de voeten des Heeren. Want inplaats, dat de ziel verzinkt in de hel, wat ze in die ure zelf meent, dat geschieden zal, wordt ze in de liefdearmen Christi opgevangen. Dan wordt in die weg ervaren wat de dichter eens gezongen heeft Psalm 85 : 4:

**„Dan wordt genâ van waarheid blij ontmoet;
De vrede met een kus van 't recht begroet;
Dan spruit de trouw uit d'aarde blij omhoog;
Gerechtigheid ziet neer van 's hemels boog;
Dan zal de Heer' ons 't goede weer doen zien;
Dan zal ons 't land zijn volle garven biën;
Gerechtigheid gaat voor Zijn aangezicht,
Hij zet z'alom, waar Hij Zijn treden richt.”**

Ja de ziel, door het geloof met Christus verenigd, begint vruchten der heiligmaking voort te brengen. Ook daartoe is nodig het werk van de Heilige Geest.

In het begin in de maand juni bloeit de rogge. Doch zal nu de vrucht worden gezet, is de bestuiving nodig. Dit moet geschieden door de wind. De landman heeft dan het liefst, dat de Noordenwind waait.

Begrijpt gij nu, lieve lezer of lezeres, waarom de Bruid in Hooglied bidt: „Ontwaak, Noordenwind, en kom, gij Zuidenwind, doorwaai mijn hof dat zijn specerijen uitvloeiën. De Bruid bidt daar om de beleving van de vruchten naar buiten, die de ziel in Christus heeft. Zal de ziel vruchtbaar zijn in een leven uit Christus, dan moet er geen windstilte zijn, maar moet de wind des Geestes waaien.

O, de ziel begeert, waar ze nu haar levensgrond heeft gevonden in de Christus. Hem ook meer en meer gelijkvermigd te mogen worden. Ja, om de vrucht gaat het. Het gaat de aardse landman niet allereerst om het stro, maar om het koren, om de vrucht. Zo ook de Hemelse Landman.

Wijlen Prof. Lenskeek schreef eens: „Vrucht zoekt de Heere, en vrucht zoekt wat des Heeren is”. Zo is het! Daar is een wisselwerking in de ziel. Zeker, de Heere staat voor Zijn eigen werk in, daar behoeft niet aan getwijfeld. Maar het gaat in het geestelijke leven toch niet in de eerste plaats daarom, dat wij de zaligheid verkrijgen, maar het gaat boren alles om de vrucht, waarin God verheerlijkt wordt. Neen hier wordt nu niet eerst nadruk geleend op de verkwikking, op de genieting voor de ziel zelf, maar op de vrucht op de levensopenbaring. Het gaat om vrucht naar de aard van 't zaad, dat heilig en rechtvaardig is. Het gaat om vrucht naar de wil van de Hemelse Landman. De goede werken zijn

VAN DE ADMINISTRATIE

De laatste weken is mij gebleken dat enkele abonnees de laatste 3 nummers van „Bewaar het Pand” niet meer hebben ontvangen, zelfs was er één bij al enkele maanden niet meer. Dat dit voor de betrokkene, als ook voor mij, vele onaangenaamheden geeft, zal heel duidelijk zijn. Direkt heb ik deze klachten doorgegeven aan de drukker, die voor de verzending zorgt. Mochten er meerdere zijn die dit zelfde ondervonden, wilt U dan direkt mij daarvan berichten? Werkt s.v.p. in deze mede, opdat alles een vlot verloop mag hebben. Hartelijk dank aan hen die mij bericht zonden, over verschillende gevraagde juiste adressen. Steeds mogen wij constateren, dat „Bewaar het Pand” in een grote behoefte voorziet; zeven nieuwe abonnees mochten wij weer noteren, wat ons in alle arbeid weer bemoedigt.

Enkele giften mochten wij weer ontvangen, n.l. van Bl. te V. f 100,— via Ds. v. d. Ent van een 94-jarige uit R. f 25,— en ook via Ds. v. d. Ent 5 dollar. Met veel dank dit doorgegeven.

Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 74.43.50.

v. d. L.

ATTENTIE!

Er zijn in Canada nog abonnees, die de lopende jaargang nog niet betaald hebben. Verschillende doen dat al jaren door bemiddeling van mijn schoonzoon Mr. M. Sommer R.R. 2 ANCASTER, Ontario L9G 3L1. Mag ik vriendelijk vragen aan de desbetreffende abonnees om aan hem een cheque te sturen? Hij zorgt er dan wel voor dat het geld op de juiste plaats komt, zonder dat er kosten voor gemaakt behoeven te worden.

Het komt voor, zoals uit de boeken blijkt, dat er door sommige abonnees al in jaren niet is betaald. Dat is natuurlijk niet met opzet, maar naar we menen te mogen aannemen meer uit nalatigheid. Dat kan nog goed gemaakt worden. Laat men dat doen. We moeten samen proberen het blad in stand te houden.

Voor de medewerking bij voorbaat vriendelijk dank. B.

die vrucht: nl. die goede werken, die naar de schone omschrijving onzer belijdenissen, geschieden: uit een waar geloof, naar de Wet, tot Gods eer. Daar Gods werk is zijn ook vruchten.

(Slot volgt)

Wijlen Ds. J. van Doorn

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

34

Het was bij Paulus een zoeken en tasten naar de oorzaak van de verwijdering, opdat het weer zou worden een goede verstandhouding die niet gemist kan worden in het spreken van de Heere en Zijn grote daden.

En nu die wederzijdse verstandhouding van meet af is belicht, kan daarvan liefelijk gesproken worden. Daarin waren blijken en bewijzen van liefde, met een wederzijdse waardering. Waarom is Paulus gekomen tot de vraag: „Ben ik dan uw vijand geworden u de waarheid zeggende?” Een vraag die heel wat gaf te denken, al werd er nog niets door vastgesteld. En in het zeggen van de waarheid, ging het om de „Waarheid”, die door de apostel gepredikt was onder de Galaten. Want die werd door valse apostelen aangetast.

Wederrechtelijk werd het werk van Christus aangetast daar de Waarheid door hen was aangenomen als geschenk van de Heere. En dat was met het doen van belijdenis en de bediening van de Heilige Doop bezegeld voor Gods aangezicht. Wat niet alleen als woordbreuk, doch ook als meened aangemerkt moest worden tegenover de Heere. En dat gold ook de geestelijke en eeuwige belangen van de Galaten in het derven van de zaligheid. Dat is door Paulus als de volle waarheid op het hart gebonden.

Maar bij het breken met de Waarheid, hadden

zijn nog wel een waarheid overgehouden. Bij het prediken van de besnijdenis als zijnde een Goddelijke instelling, was dat wel een waarheid die gold onder de oude dag. Maar dan ook weer met een ceremoniële betekenis daar het volk er door gewezen werd op het bloed van de Bloedbruidgom Jezus Christus. En gekomen zijnde bekwaam de besnijdenis in Hem de belofte vervulling. En dat stelt de besnijdenis des harten met des te meer klaarheid op de voorgrond als werk van de Heilige Geest.

En zo kan men tot op de dag van heden met een bepaalde waarheid zich voor de eeuwigheid bedriegen. Houdt men de schenking van Gods beloften voor het bezit van de zaak, dan komt men daarmee bedrogen uit. Want de Schrift zegt: „Door welke ons de grootste en dierbare beloften geschonken zijn, opdat gij door deze de Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloten zijt het verderf dat in de wereld is door de begeerlijkheid.”

Het onderscheid dat de Schrift maakt tussen schenking en deelachtig worden, hebben wij wel terdege ter harte te nemen. Want met een halve waarheid bedriegt men zichzelf voor de eeuwigheid. En men doet daarmee de Waarheid geweld aan. En dat kan ook in het tegenovergestelde plaats hebben.

Ziet men alleen op het deelachtig worden van de beloften in ons hart en leven, dan gaat het toch ook verkeerd. Want wij hebben de Goddelijke schenking van de beloften te waarderen door de Heere te eren in het smeken om de vervulling.

Wel wordt daarvan allerwege gebruik gemaakt voor het natuurlijke leven. Want bij elke maaltijd wordt het de kleine kinderen al geleerd te „Heere, zegen deze spijs om Jezus wil. Amen.”

Terwijl de belofte: „Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven,” wel in de eerste plaats het geestelijke leven geldt. En laat men dat los, dan leeft men niet bij de volle Waarheid, tot grote schade van het geestelijk leven. Wij hebben ons hart en leven wel terdege te onderzoeken en te beproeven of het is een leven bij de Waarheid. Dat wordt ons van Godswege op het hart gebonden met dit woord: „Tot de wet en tot de getuigenis! zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben.” En dat wijst op het ondergaan in de eeuwige duisternis.

Het is de aard des mensen te ijveren voor een bepaalde waarheid en dan is het een halve waarheid, waarmee hij zijn leven vanuit het beginsel van eigengerechtigheid kan behouden. En in dat verband wordt gezegd: „Zij ijveren niet over u; maar zij willen ons uitsluiten, opdat gij over hen zoudt ijveren.” Om zich veilig te stellen omtrent de verzegeling van Gods beloften in de Doop tot verkrijging van het eeuwige leven, hield men zich daarbij ook nog vast aan de besnijdenis, zodat het één zo min als het ander tot zegen kon wezen.

De Pelgrim had de stenen van Gods beloften ontvangen om in te gaan door de enge poort van de waarachtige bekering en door dat uit het oog te verliezen week hij eerst te ver af naar rechts wat hem deed komen in de poel van moedeloosheid. Dat deed hem wel niet terugkeren naar de stad waaruit hij door de Heere getrokken was, maar wat hem wel veel vertraging, moeite en verdriet veroorzaakte.

En zie, nadat hij daaruit wonderlijk verlost was, om de reis naar de enge poort voort te zetten door te letten op de stenen van Gods beloften, week hij daarna te veel af naar links en dat deed hem komen in wettische dienstbaarheid. Daarom hebben wij in afhankelijkheid van Gods genade het ingaan door de enge poort tot beleving van de waarachtige bekering biddende te zoeken. En in dat verband kwamen de Galaten de prediking van het volle Evangelie en dat is de prediking van Gods beloften, uit te sluiten, door te vallen in de wrede handen van wettische dienstbaarheid.

Maar daarom zijn de Galaten bij het vertrek van Paulus niet verachtend in het ijveren. Die is eer meer dan minder geworden. En begrijpelijk, want in die wettische ijver kan de mens zijn leven behouden en roem verkrijgen. Terwijl men in het ijveren vanuit het Evangelie van Christus voor Zijn Naam en zaak, zijn leven heeft te verliezen in het sterven van vele doden, wat bij de oude mens tegenstand verwekt.

Het zou dan ook niet kunnen zo het leven van

Gods genade niet gesterkt werd door de Geest van Christus. Maar als Paulus vertrokken is om elders het Evangelie te prediken, dan laat hij de Galaten niet los. En dat blijkt wel uit dit woord: „Doch in het goede te allen tijd te ijveren is goed, en niet alleenlijk als ik bij u tegenwoordig ben.” Wat de valse profeten niet kunnen verdragen, want bij mij gaat het tot roem van Gods genade niet om het uwe, doch om u, opdat ge deelgenoten zoudt mogen worden van de eeuwige heerlijkheid.

Paulus houdt de Galaten in zijn hart vast met een vaderlijke liefde, als zijn kinderkens. Want hij zegt: „Mijn kinderkens, die ik wederom arbeid te baren, totdat Christus een gestalte in u krijg.” En dan gaat het hier niet om de wedergeboorte als levendmaking, want dat is het deelachtig worden van de Goddelijke natuur, wat niet ten tweede male plaats heeft. Maar om de levendmaking als heiligmaking, waarop de apostel doelt als hij zegt: „maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil Gods zij.” En dat is door de Galaten verzuimd. Daarom heeft Christus geen gestalte in hen verkregen in heiligmaking en goede werken, door het teken van de wet te dragen in het vlees. Terwijl de Heere Jezus doelt op de wedergeboorte als heerlijkmaking bij Zijn wederkomst.” En Jezus zeide tot hen: „Voorwaar Ik zeg u, dat gij die Mij gevolgd zijt in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls.” Galaten 4 : 16 - 19.

R. Kok.

NAAR DE KATECHISATIE

182

VAN DE SACRAMENTEN

Het Heilig Avondmaal (1)

Zowel het sacrament van de heilige doop als het sacrament van het heilig Avondmaal behoren beide tot de sacramenten, welke de Heere Zijn kerk heeft gegeven en wel tot versterking van het geloof.

In wezen is er geen verschil tussen beide sacramenten. Wel is er enig onderscheid, wat betreft de betekenis.

De doop wijst heen naar de wedergeboorte, de reiniging van het hart, dus naar het ontstaan van het nieuwe leven. We willen hier nog even herinneren aan een vorige opmerking, dat bij de doop niet tegelijk die reiniging en dat ontstaan van het nieuwe leven plaats heeft of ondersteld moet worden. Zij beeldt als teken de betekende zaak af en als zegel is zij waarborg, vastheid, van Gods beloften. Noodzakelijk blijft dus de deelachtigmaking van de beloften Gods door wedergeboorte, het delen in de zegen van het sacrament.

Ook het heilig Avondmaal is afbeelding en zegel van 's Heeren beloften. Maar als „teken” wijst het heilig Avondmaal op de ONDERHOUDING, op de VOEDING van het nieuwe leven.

Vandaar dat de heilige Doop éénmaal toegediend wordt en het heilig Avondmaal een voortdurend gebruik bedoelt.

De instelling van het heilig Avondmaal is bekend. Het was in de nacht, waarin Jezus verraden werd, en wel direct na het gebruik van het pascha en in aansluiting op het eten van het paaslam. We zien tegelijk de overgang bij de instelling van het heilig Avondmaal van de „bloedige” naar de „ONbloedige” tekenen. En u weet wel, waarom. Nu Christus Zelf als het Lam Gods gekomen is en Zijn vlees en bloed geofferd heeft, zijn geen bloedige tekenen meer nodig. Vandaar, dat Hij het brood en de wijn stelde als tekenen. Deze instelling van het heilig Avondmaal is door Christus gegeven als Zijn LIEFDES-BEVEL: „Doe dat tot Mijn gedachtenis” en zoals Paulus in I Kor. 11 over de instelling van het Avondmaal schreef: „Zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt.”

Een liefdes-bevel, zeiden we. „Doe dat” en „zo dikwijls gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken”. Wat is de bedoeling met dit bevel? Dat het gebruik daarvan niet moet plaats hebben alleen dan, wanneer Gods kind er dadelijke behoefte aan heeft, maar dat het het Avondmaal zal gebruiken op de daartoe bepaalde tijden en zoals die tijden later zijn vastgesteld door de kerk, viermaal per jaar.

In de eerste tijd van de Pinksterkerk te Jeruzalem werd dagelijks het Avondmaal gebruikt, zoals zeker de uitdrukking „En zij waren volhar-

dende..... in de breking des broods” bedoelt. Maar dit dagelijks gebruik was gevolg van het bijzonder bloeiend geestelijk leven. In Schotland wordt ook nu nog het Avondmaal meerdere malen gevierd.

Nu wil het niet zeggen, dat er geen behoefte moet zijn bij Gods kind, wanneer het Avondmaal gehouden wordt. Het mag zeker geen sleurdienst zijn, maar anderzijds mag het gebruik van het Avondmaal niet afhangen van DADELIJKE behoefte, d.w.z. van LEVENDE behoefte, die er wel eens bij ogenblikken kan zijn.

O, welk een liefde en trouw bewees Hij Zijn discipelen en ook al Zijn volk door Zijn instelling van het Avondmaal. Vlak vóór Zijn bitter lijden dacht Hij aan Zijn jongeren, die ook straks na Zijn hemelvaart alleen zouden staan, zonder de omgang met Hem in Zijn lichamelijke tegenwoordigheid en..... dan door het GELOOF moesten leven, zoals dit ook geldt voor al Gods kinderen. En Hij wist, dat aan het leven des geloofs zoveel STRIJD verbonden was, ja, zoveel zwakheden zouden openbaar worden.

Wat krijgt dan Zijn betuiging: „Ik heb grotelijks begeerd, dit pascha met u te eten, eer dat Ik lijde” al-vertroostende zin en waarde, voor een arm en bezwaard volk! Want deze begeerte van Christus strekte zich ook uit tot Zijn gebruik van het heilig Avondmaal met Zijn discipelen als dadelijk na het eten van het paaslam.

Nu zijn er verschillende benamingen uit de Schrift bekend van het Avondmaal.

De apostel spreekt in I Kor. 11 : 20 van „des Heeren avondmaal”. In Openbaring 3 : 20 lezen we ook van „avondmaal”. „Ik zal tot hem inkomen en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.” Aldus sprak de verhoogde Christus.

Avondmaal wijst dus op een maaltijd. Het gebruik van een maaltijd had oudtijds plaats bij verbondssluitingen. Onder de ceremoniën van Israël is ook sprake van maaltijden. Zo b.v. bij het pascha en na het brengen van de dankoffers. In I Kor. 10 : 21 vinden we naam van „tafel des Heeren”.

Ook de benaming „breking des broods” komt voor en wel in Handel. 2 : 42.

Ook wordt wel eens de naam „nachtmaal” gebruikt. Deze benaming is minder verkiezelijk, omdat men meent, dat er iets van het mysterieuze van de nacht in ligt, al is het waar, dat de Heere Jezus het Avondmaal heeft ingesteld in de nacht, waarin Hij verraden werd.

„Heilig Avondmaal” is wel de meest zuivere benaming. Als maaltijd wijst zij op gemeenschaps-oefening.

In verband hiermede willen we letten op het onderscheid, dat er is ten opzichte van de VERSTERKING van het geloof. Want ook wordt het geloof versterkt door Gods Woord of in de weg des gebeds of in het mediteren over de Heere en Zijn heil. Deze versterking is niet aan bepaalde tijden gebonden.

Het onderscheid ligt hierin, dat de versterking van het geloof in het heilig Avondmaal verbonden is aan de tijden van het gebruik van het heilig Avondmaal en „gemeenschappelijk” gebruikt wordt, d.w.z. dat Gods kinderen als door de band der gemeenschap aan elkander verbonden, mogen aanzitten, waarop het avondmaalsformulier wijst. Vanzelf is daarbij voor ieder de zegen van het sacrament nodig. Die is persoonlijk.

De tekenen van het heilig Avondmaal zijn brood en wijn. Zij beelden het meest zuiver af de betekende zaak, namelijk het lichaam en bloed van Christus. „Dit is Mijn lichaam” en „de beker der dankzegging, die wij dankzeggend zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus?”

En gelijk brood ook tot spijs is en wijn dient tot versterking en opwekking van de geest des mensen, zo is ook het gelovig en geestelijk eten van Christus' lichaam en het geestelijk drinken van Zijn bloed tot voeding en versterking van het leven der genade, door de zegen van het sacrament.

Dus „brood” en „wijn” als tekenen. Geen „oof” voor brood, omdat dit meer wijst op het zondeloze, in de staat der rechtheid, terwijl brood kwam in de bedeling der zonde: „In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten.”

Wat is nu het juiste karakter en de aard van het heilig Avondmaal? Hierover bestaan verschillende meningen, van Zwingli, van Luther en van Calvijn, waarbij vanzelf ook de avondmaalsbeschouwing van ROME ter sprake moet komen.

Doch hierover verder in de volgende les D.V. Een opmerking nog.

Hebben we besproken, dat het heilig Avondmaal een „voedingsmaaltijd” is, dan moet er dus bij de avondmaalganger een beginsel van nieuw leven aanwezig zijn. Dit komt nog wel nader ter sprake, maar we willen toch nu al vast de vraag stellen: hoe is dat bij ú, waarde lezer(es)? Kent u dat beginsel van genade? Zonder dit zullen we ons „een oordeel eten en drinken”, wanneer we zelfs geregeld zouden aanzitten aan die heilige tafel! Een „kerkelijk” recht alleen is niet genoeg, hetwelk gegeven wordt aan belijdende leden der kerk, op wie uiterlijk niets is aan te merken, wat hun levensopenbaring betreft. „Geestelijk leven” moet er dus zijn bij de avondmaalganger, want nog eens: het Avondmaal is het sacrament van „voeding”.

Onderzoeken we ons ten deze, namelijk, of er beleving mag zijn van smart over de zonde, schuldbesef, honger en dorst naar de Heere en naar verzoening met God, zielsbehoeften aan Christus en Zijn zoenoffer, ja, begeerte om de Heere te vrezen en in Zijn wegen te wandelen! Wanneer we aan deze dingen geen kennis hebben, ach, smeken we de Heere hierom, nu het nog is het heden der genade! De grote Gastheer heeft Zelf eens betuigd: „Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben en overvloed hebben.” Ja, er is overvloed..... voor de hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid en..... die zullen verzadigd worden!

E.

v. L.

ZALIGMAKEND EN HISTORISCH GELOOF:

HOE DACHT TEELLINCK ER OVER?

2

We luisteren weer naar Teellinck.

„Uit deze eigenschap van het ware geloof blijkt het dan ook duidelijk, dat de Roomsen en andere dwaalgeesten — die onder het ware zaligmakende geloof niet anders verstaan dan zo maar een blote kennis der dingen Gods, in Zijn Woord geopenbaard, en een algemene toestemming daarvan, dat ze waar zijn — waarlijk de kracht van het ware christengeloof geheel en al verbreken en vernietigen, voor zoveel als het hun mogelijk is, en zeer verderfelijke dwalingen uitbroeden. Omdat zij immers dit woord „geloof”, hetwelk een woord der praktijk is, alleen maar voor een gewoon woord houden en dus nooit kunnen komen of doordringen tot het rechte verstand en de ware betekenis daarvan. Reden waarom zij ook met zo'n heftigheid de heilzame en waarachtige leer der rechtvaardigmaking door het geloof alleen, plegen te bestrijden; onder het voorwendsel, dat die (leer) geheel en al ertoe strekt om de harten te verwooien en alle godzaligheid te doen verbijsteren; hetgeen toch geenszins zo is.

En dat zouden zij zelf gemakkelijk kunnen verstaan, ingeval zij maar eens terdege geliefden te letten op de eigen aard en het rechte karakter van het ware rechtvaardigmakende geloof, en overwogen welk een groot en opmerkelijk onderscheid er is tussen het ware zaligmakende geloof en het bloot historische geloof, zoals wij dat nu verklaard hebben. Dan zouden zij er zich ook niet langer over verwonderen, dat wij zo ernstig de leer der rechtvaardigmaking door het geloof alléén verdedigen, maar zij zouden er zich veeleer over verwonderen, waar hun verstand tot nu toe gebleven is, dat ze niet eens erg hebben in het ware en eigene essentiële onderscheid tussen het ware christengeloof en het geloof der duivelen zelf, of tussen het geloof dergenen, die toch geen ware christenen bevonden worden, aangezien het ons toch zo duidelijk in de Heilige Schrift geopenbaard wordt dat het hierin bestaat, dat het historische geloof alleen maar die dingen voor waarachtig houdt, die van Godswege inzake de Heere Christus, de Zaligmaker der wereld voorgesteld en betuigd worden.

Terwijl daarenboven het ware christengeloof die dingen niet alleen voor waarachtig houdt, maar ook voor zeer goed keurt, en bijgevolg het hart en de ziel van de mens zo opwekt en beweegt, dat de mens metterdaad zijn hart en ziel ertoe overgeeft om de Heere Jezus Christus aan te nemen en aan te grijpen en ook niet rusten kan, alvorens hij metterdaad de Heere Christus zo aangenomen en aangegrepen heeft, dat hij werkelijk de Geest van Christus Jezus ontvangt, Gal. 3:2, Joh. 1:12, en bijgevolg door de Geest van Christus Jezus met de Heere Christus alzo ver-

enigd wordt, Rom. 8:9; dat hij echt een nomaat van Christus Jezus wordt, 1. Kor. 12:13; zodat de Heere Christus in hem begint te leven, Gal. 2:20, en hij nu een nieuw leven gaat leiden, namelijk een christelijk leven, Rom. 6:4, door van Christus als zijn Hoofd de geestelijke invloed der christelijke gaven te ontvangen, Joh. 1:16, waardoor hij alleszins het leven van Christus in zijn sterfelijk vlees begint te openbaren, 2 Kor. 4:10v.; en als hij dan zo met Christus als met een andere Man verenigd is, begint hij bijgevolg ook voor God alle mogelijke christelijke vruchten te dragen en te baren, Rom. 7:5v.

En wanneer dus de Roomsen op dit alles maar eens een weinig gelet hadden, zoals het behoorde, dan zouden zij ook niet langer „drijven”, dat iemand onmogelijk door de toegerekende, gerechtigheid van Christus Jezus voor God gerechtvaardigd zou kunnen worden. Want als zij de aard van het ware christelijke geloof recht be-seften, dat het namelijk geen ijdele waan is, maar een krachtdadig werktuig des Heiligen Geestes, waardoor de christen werkelijk met Christus verenigd, ja zo met Christus verenigd wordt, dat hij vlees van Zijn vlees en been van Zijn been wordt; precies als leden van Zijn lichaam, waarvan Christus het Hoofd is, zoals dat al verklaard werd, Efeze 5:30-32, Efeze 1:22, dan zouden zij welhaast verstaan, dat het niet alleen niet onmogelijk is (zoals zij denken), maar dat het werkelijk niet anders zijn kan, of de rechtgelovigen moeten door de rechtvaardigheid — die in Christus Jezus, hun Hoofd is (in Wie zij ook volmaakt zijn, Kol. 2:10) — rechtvaardig voor God gevonden worden. Want wanneer zij zo nauw, als leden met het Hoofd, met Christus verenigd zijn, dan zijn alle dingen van Christus de hunne, 1 Kor. 3:21.

Derhalve, zoals wij zien dat de hele mens die sterke hersenen en een wijs verstand bezit, wijs geacht wordt en ook (werkelijk) is, niet in dien zin, dat de wijsheid in de gehele mens (te vinden) is, dat wil zeggen in elk deel en lid van de mens, zoals in zijn hiel of kin; maar omdat de wijsheid in het hoofd is, waaraan alle leden en de gehele mens deel heeft. Want dat betuigt de Heere Christus: „Indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen, Matth. 6:22, zo ook alle rechtgelovigen: aangezien zij Christus als hun Hoofd bezitten. Die volkomen rechtvaardig is, daarom worden zij allen te zamen, dat wil zeggen het gehele christelijke lichaam der gelovigen rechtvaardig geacht, en zijn ze dat ook omwille van de volkomen rechtvaardigheid, die in hun Hoofd Christus Jezus is; waarop wij immers van ganser harte wensen dat de verdolden onder het pausdom goede acht geliefden te nemen, opdat ze zouden ophouden om ons ten onrechte zo'n lak op te leggen, en (ware het mogelijk!) ingewonnen zouden worden voor de ware kennis van het ware christengeloof en voor onze gemeenschap, waar zij de ware troost der zielen zouden kunnen vinden tot hun eeuwig-zaligheid.

En ziet, dit is het karakter van het ware rechtvaardigmakende geloof. Daaruit blijkt nu toch ook voldoende duidelijk, dat al is het dat alleen het geloof zonder de werken rechtvaardig maakt, nochtans het geloof dat rechtvaardigt, nooit alleen is, maar steeds voorzien is van goede werken; ja, dat het werkelijk de baarmoeder of de oorsprong is van alle goede werken in de christenmens.

En ofschoon er nu in ons land bepaalde dwaze mensen gevonden worden, die er zich wel op beroepen dat zij het ware christengeloof bezitten, echer niet bewijzen dat zij werkelijk de Geest van Christus ontvangen hebben, aangezien zij nog geen christelijk leven leiden, wat dan? Zal men daarom deze waarachtige en trouwe leer bestrijden? Ja, zal men niet veel liever hun vrijmoedigheid uit het Woord des Heeren betuigen, dat ook al beroemen ze zich op het ware geloof, zij toch (aangezien ze geen christenleven leiden noch de Geest van Christus Jezus werkelijk in zich hebben, want Die zou hun het leven van Christus wel in hun leven doen openbaar worden!) goed dienen te weten dat zij dus de Heere Christus Jezus niet werkelijk toebehoren, Rom. 8:9; en dat zij bijgevolg het ware zaligmakende christengeloof niet echt bezitten, hoezeer zij zich daarop ook beroemen.”

Een volgende keer hopen we het slot van deze paragraaf over het onderscheid tussen het zaligmakende en het historische geloof op te nemen.

B.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI

Gideon 54

„En het geschiedde als Gideon de vertelling dezes drooms en zijn uitlegging hoorde, zo aanbad hij; en hij keerde weder tot het leger Israëls, en zeide: Maakt u op, want de Heere heeft het leger der Midianieten in uwe hand gegeven.”

Richt. 7:15

We schreven dus de vorige keer over versterking van het geloof. Gideon was in die gedenkwaardige nacht in het geloof versterkt. Als je zulk een nacht meemaakt in je leven, dan zul je het niet gauw vergeten.

We hebben geprobeerd jullie duidelijk te maken wat dat eigenlijk is: in het geloof versterkt worden. We hopen dat het tot nu toe geschrevene, duidelijk is. Al is daar natuurlijk niet alles mee gezegd. Het gaat om de hoofdzaken. Als men dus heeft leren geloven „hoe groot z'n zonden en ellende zijn”, dan komt er plaats voor dat tweede stuk: Hoe ik nu van al mijn zonden en ellende verlost moet worden.

Die zijn zonde en ellende echt gelooft en derhalve beleeft, die kan daar niet rustig mee blijven rondlopen. Doet iemand dat toch, dan is de ellende geen beleving. Doch als het echt beleving is, dan wordt men door de nood uitgedreven naar God, Die alleen hulp kan schenken. Men gaat dan in het gebed naar de Heere toe. Men zoekt Zijn aangezicht geduriglijk. De zonden worden hartelijk beleden, wat met smartelijke tranen gepaard gaat. Want het doet zo'n zéér, dat men zulk een goeddoend God beledigd heeft, op het hart getrapt. Hoe zou dat ooit goed kunnen komen? Hoe wordt men ooit met God verzoend? O, als de Heere nooit zou horen, men zou Hem in het gelijk moeten stellen. Want de Heere heeft zoveel gesproken, terwijl men toen ook niet luisteren wilde. En als Hij nu eens kwaad met kwaad zou vergelden, Hij zou daartoe het recht volkomen aan Zijn kant hebben. En toch... men houdt aan. Want men heeft gehoord dat de Koning Israëls een goedertieren Koning is. Men smeekt om genade, waar men gaat en waar men staat. Waar men zit en waar men ligt. Men bidt dan echt zonder ophouden. Menigmaal zelfs met de pet op. De gelegenheid om te bidden is er dan niet. Doch de genegenheid daartoe in het hart is er wel. En dan moet het zo maar, onder het werk door. Wat is het gelukkig, jongens en meisjes, dat de Heere dan het hart aanziet. O neen, daar ben je een, twee, drie niet mee geholpen. Want je ziet bij jezelf zoveel boosheid in je hart, dat je niet geloven kunt, dat de Heere in zulk een hart zou willen wonen. En dat wil de Heere nu juist. Hij doet dezulken dan door Zijn Woord en Geest verstaan, dat er bij Hem veel vergeving is, dat Hij een gaarne vergevend God is. Hij doet dit verstaan door een belofte met kracht op je ziel te brengen; als: Wie zijn zonden belijdt en laat, die zal vergiffenis ontvangen. Of: Ik heb geen lust in uw dood, maar daarin dat gij leven zult. Of: Mijn Naam is Ontfermer. Of: Barmhartig is de Heere en zeer genadig. Schoon zwaar getergd, lankmoedig en weldadig. De Heere is groot van goedertierenheid.

Wat is dit alles groot, als men onder de veroordeling van zichzelf, dit te geloven „krijgt”. Ik noemde maar enkele beloften. Daar zijn er natuurlijk nog veel meer. De bijbel staat er vol van. En een verloren mens in zichzelf, komt dan op elke bladzijde van Gods Woord een goeddoend God tegen. En daarin wordt bevestigd, dat hij, die zichzelf veroordeelt, niet veroordeeld zal worden. Men kan het dan haast niet geloven, dat God zo goed is, voor zo'n slecht mens. Doch de Heere is dan zo goed, dat Hij Zijn (belofte) zo krachtig maakt in de ziel, dat men het geloven móét. Al zou men dan bij wijze van spreken niet willen geloven (dat is dan niet mogelijk) dan zou men toch móeten geloven. Als de Heere het werkt, wie zal het dan keren. Er ontstaat dan vanwege de goedertierenheden des Heeren blijdschap in de ziel. Men haat op zulk een moment de zonde van ganser harte. Men zou ze nooit meer willen bedrijven. Het wordt dan de Heere ook beloofd, dat men het nooit meer doen zal. Maar ach, wat komt daarvan terecht? Wat men beloofd heeft niet meer te zullen doen, wordt toch weer bedreven. Het vlees is zo zwak en de driften zijn zo veel en zo sterk. Al is de geest dan gewillig, de strijd wordt steeds weer verloren. En als men dan eens in des Heeren kracht een overwinning heeft mogen boeken, dan loopt men weer gevaar, omte denken dat men de strijd

te boven is. En daar maakt dan de boze weer gebruik van, waardoor men de volgende slag toch weer verliest. Zo moet geleerd worden: Indien het vrede is, bereidt u ten oorlog. Dit alles kan zo moedeloos maken. Zó moedeloos, dat men vreest of er wel ooit iets gebeurd is. Dan moet de Heere weer overkomen, dan moet de Heere opnieuw gaan spreken en zeggen tot zulk een ziel: Ziet hier ben Ik, Ik ben uw heil alleen. Want men wil het van de Heere Zelf weten, dat het tussen de Heere en zulk een ziel, in orde is. Het kan van de mens uit nooit in orde worden gebracht. De Heere moet steeds weer de eerste zijn. En als Hij dan wéér overkomt, wordt het geloof versterkt. Men mag dan weten dat de Heere goed is en goed blijft, voor een mens, die van zichzelf maar nooit beter worden kan. En nu kan de Heere alleen goed zijn voor zulke slechten, terwille van Zijn Zoon, de Heere Jezus Christus. Dat wil de Heere dan dezulken leren verstaan, door iedere keer weer ondersteuning uit het Woord te verlenen. Hij wil daar ook tekenen, ter bevestiging van Zijn Woord, toe gebruiken. Ik denk hier aan de sacramenten, wat tekenen en zegelen zijn van Gods hartelijke liefde en trouw jegens arme, ellendige zondaren. Want dat zijn en blijven ze in zichzelf. Daar komen ze aan deze zijde van het graf nooit boven uit.

Ik hoop niet dat ik ten deze voor jullie een vreemde taal spreek. Gideon, die als een gelovige een plaats heeft ontvangen in Hebr. 11 heeft er iets van geleerd. En alle ware gelovigen krijgen er iets van te leren aan deze zijde van het graf, dat zalig worden een zaak is, die van één kant door God wordt aangevangen, door God wordt voortgezet en ook door God wordt vol-eindigd.

Toen Gideon gesterkt in het geloof, naar het leger terugkeerde, toen was dat te zien. Want, in geloof zegt hij: Maakt u op, want de Heere heeft het leger der Midianieten in ulieder hand gegeven. Hij zegt niet: Maakt u op, want jullie zullen het zeker winnen. O neen. Van dat leger-„tje" was geen verwachting. Gideons verwachting was nu van de Heere alleen. En de verwachting van het leger moest ook van de Heere alleen zijn. Hem kwam de eer toe en geen mens. Geen Gideon en geen leger. Alle roem is aan de zijde van het schepsel uitgesloten. Verstrekt zijnde in het geloof, mocht hij zijn „strijdgenoten" wijzen op Israëls God, Die krachten geeft, Van Wie al het volk zijn sterkte heeft. Looft God, elk moet Hem vrezen. Ja, daar lopen al des Heeren werken op uit.

Wat is het groot, jongens en meisjes, als je zo op de Heere gewezen wordt. Jullie staan nog aan de ingang van het leven. Hebt geen verwachting van jezelf. Want dan moet het uitlopen op teleurstellingen. Doch welzalig is hij, die al zijn hulp en kracht, alleen van God verwacht. Die wordt nooit beschaamd. Dat zal de geschiedenis van Gideon in het vervolg leren. Dat is de ervaring van al diegenen, die met Gideon hetzelfde dierbare geloof deelachtig mogen zijn.

Jullie begrijpen wel, dat dit iets anders is, dan zoveel wat als geloof aan de markt gebracht wordt, doch wat met het wezen der zaak niets te maken heeft. Velen toch geven zich voor gelovigen uit, terwijl ze nog nooit een ontmoeting met de Heere hebben gehad. Men neemt het maar aan, dat het wel in orde is. Strijd kennen ze niet. Met de zwakheid van het geloof en de boze lusten van het vlees hebben ze nog nooit iets te doen gehad. Ze gaan rustig door, worden groot, zonder ooit kelin voor God geworden te zijn. Ze zijn behouden zonder ooit verloren te zijn gegaan. Ze roemen in een Jezus als hun Zaligmaker, terwijl zij Hem nog nooit nodig gehad hebben, vanwege de rampzalige toestand, waarin ze door hun eigen schuld zijn terechtgekomen. Al deze roem zal eenmaal blijken ijdel te zijn.

Vraag maar veel of God het jullie leren wil, zoals Hij al Zijn volk het geleerd heeft en nog leert. Mijne kinderen, zegt God, zullen van de Heere geleerd worden. En nu is het wel waar, dat God met al Zijn leerlingen een eigen weg gaat. Ze krijgen wat dat betreft, allemaal privé onderwijs. Doch wat de stof aangaat, die ze leren moeten, komt het altijd op de drie stukken neer: Ellende, verlossing en dankbaarheid. De een wordt daar dieper ingeleid dan de ander. Dat is ook waar. Wij zullen de maat daarvan niet bepalen. Doch dit is zeker: Ieder wordt zó geleid, met als gevolg, dat hij onder de leiding Gods vernederd en vertederd wordt. Zijt daarom met ootmoedigheid bekleed. Want God wederstaat de

hoovaardige, maar de nederige, die geef Hij genade.

Ik moet nu weer afscheid gaan nemen van jullie. Veel onderwijs toegebeden in die drie stukken, die gekend móeten worden, om welgetroost te kunnen leven en zalig te kunnen sterven.

Met hartelijke groeten jullie aller vriend

Ds. H. C. v. d. Ent.

DE PANTER IN HUIS

2

Ik zag — zo gaat de schrijver verder — een zeker programma op de t.v., waar een christen bij betrokken was. Het scheen een zuiver spel. Maar telkens weer als de christen standvastig bleef en niet deel wilde nemen aan een geplande moordpartij, was er een verborgen verzet en in het laatste gedeelte was er een zichtbare vijandige houding ten opzichte van het standpunt van de christen en een openlijke uitspraak om in het geval van moord zijn oordeel af te keuren en dat van slechte mensen goed te keuren.

Het was zo spitsvondig gespeeld, dat het gemiddelde kind of jongere zeker in de voorstelling aan de kant van de moordenaar zou hebben gestaan. Zulke dingen worden ongemerkt even werkelijk als het leven.

Ik heb ook opgemerkt, dat in de huizen waar de t.v. een geliefd voorwerp is de kinderen niet alleen onbekeerd zijn, maar ook zo hard van hart en vijandig, dat slechts weinigen of mogelijk niet één van hen bereikbaar is, zelfs als de ouders trouw zijn in het bezoeken van de kerk en er schijnt geen middel te zijn om hen te benaderen, om de muur van weerstand tegen iets wat van God is te breken. (De natuurlijke geest haat de dingen van God, is een vijand van Hem en kan de geestelijke werkelijkheden niet verstaan. Vleselijke en wereldlijke dingen maken hem alleen zelfs meer verhard. Alleen de Geest van God kan overtuigen en opwekken ten leven en tot liefde voor de dingen van God).

Deze onschuldige uitziende panter, die zo rustig in zijn hoek staat, heeft even dodelijk effect als het vlugge levende dier van het bos, en het heeft macht om geestelijk te verminken als het andere dier lichamelijk.

Ik ken een moeder wier kinderen naar een kamp gingen en toen ze naar huis terugkeerden vroegen om de t.v. op te ruimen. Die moeder beloofde het en zette de t.v. met de voorzijde naar de muur. Mogelijk keek ze vooruit en had ze de bedoeling om het toestel te zijner tijd weer om te keren.... Wie weet!

U hebt de wereld met zijn onbeschaamde zonde en lusten rechtstreeks gebracht in het heiligdom van een kind van Gods huis. U hebt het gezet in het midden om zijn dodelijke werk te doen in het voorstellingsvermogen en in de jeugdige harten. En uw kinderen zullen steeds verder en verder gaan en zich meer en meer aan uw invloed onttrekken.

Het woord van God zegt van de vrome, dat hij geen zondig ding voor zijn ogen wil zetten. Maar u hebt het gezet voor de jeugdigen, die niet in staat zijn om te onderscheiden tussen goed en kwaad. En wat zult u dan, wanneer u staat voor God, die deze lievelingen aan uw zorg toebetrouwt?

We leven in gevaarvolle dagen. Het gaat er om al wat u hebt te gebruiken om er door heen te komen als overwinnende christenen, maar hebt u uw eigen kinderen gewaarschuwd en gewaarschuwd?

Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens is niet uit de Vader, maar is uit de wereld. 1 Johannes 2:15-16.

En wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God zij. Romeinen 12:2.

Tot zover de schrijver van dit verhaal.

Het is niet de eerste keer, dat in ons blad over de t.v. wordt geschreven. Anderen hebben in dezelfde geest geschreven en gewaarschuwd. Dat had voldoende moeten zijn om allen die bij Gods Woord willen leven te waarschuwen voor het grote gevaar van de t.v. Het lijkt wel of waarschuwingen geen indruk mee maken. In elk geval hebben ze veel te weinig uitwerking. Er worden t.v.'s aangetroffen in gezinnen waar men dat

helemaal niet zou verwachten. Wil men dan de gevaren niet zien?

We behoeven aan het verhaal van de panter in huis niets toe te voegen. De strekking ervan is duidelijk.

Het verhaal bevat een ernstige waarschuwing tegen de t.v. En een gewaarschuwd man geldt voor twee.

B.

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783
B.G.G. 05250 - 1531

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend Statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

„Tot mijn blijdschap kan ik U berichten dat het resultaat verbazend voor mij is. Hartelijk dank!"

P. v. d. R., H.I.A.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

**GENEES-
KRACHTIGE
KRUIDEN**

Maandkuur f 9.50
(verzendkosten inbegrepen)

Drogisterij

SIKKING

Barvoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
B.g.g. 324606

Voor bijbels, boeken en muziek

LINDENBERG uniek!

Grote voorraad
Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

**LINDENBERG'S
BOEKHANDEL**

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16
Tel. 010 - 11 16 07

HOTEL

DREYEROORD -

OOSTERBEEK

Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit" - en mijnheer zich „thuisvoelt".

WEDUWNAAR, 64 jaar

**zoekt contact met
een huishoudster.**

Leeftijd ca. 60 jaar. Godsdienst: Chr. Geref., Ned. Herv. op G.G. of Geref. Gem.

Contact-adres:

G. J. v. Pijkeren,
Meidoornstraat 16
Enkhuizen

**Plaatst Uw familieberichten in
„Bewaar het Pand"**

Heden behaagde het de Heere, zeer plotseling van ons weg te nemen

HENDRIKUS TEN NAPEL,

in de leeftijd van 80 jaar.

Verschiede jaren heeft hij onze gemeente als ouderling mogen dienen. Dankbaar gedenken wij het vele werk dat hij in getrouwheid voor onze gemeente heeft verricht.

Sterke de Heere zijn vrouw en kinderen met Zijn vertroostende genade.

Jakobus 1:27

Namens de Raad van de Chr. Geref. Kerk te Urk,

Ds. A. Baars, praeses
G. Post Lzn., scriba